

Yeni ABD Yönetiminin Muhtemel Rusya-Ukrayna Politikası

Ukrayna'nın kaybettiği toprakları almasını yakın vade için beklemek gerçekçi değil. Bu belki imkansız da değil ama başta ABD olmak üzere Batı'nın azalacak gibi görünen desteği, Ukrayna'daki yorgunluk ve bıkkınlık dikkate alındığında savaşa ne olursa olsun devam etme politikası akıllıca olmaz. Daha fazla toprak kaybetme riski var. Trump'ın gelişiyiyle moralman daha da zayıflayan orduda ciddi ve hızlı çöküşler yaşanabilir. Durum Rus tarafında da çok parlak değil ama Putin baştan da tahmin edilebileceği gibi Rusya'nın daha büyük kaynaklarını, daha uzun süre, daha dayanıklı bir şekilde savaşa hasredebileceğini ve ülkesinin daha fazla kayba katlanabileceğini gösterdi. Ayrıca hatırlayalım, Kiev savaşı Rusya'nın içine kısmen taşısa da sonuçta çatışma ve yıkım büyük ölçüde Ukrayna'da yaşanıyor. Ama Rusya da yoruldu. Eğer Trump geldikten sonra da savaş bitmeyecek gibi görünürse bu Rusya'daki homurtuları arttırabilir.

Batı, Ukrayna'ya verdiği desteği zaman içinde arttırsa da savaşa direkt katılmak istemediği açık ve artık verilen destekte de sınıra yaklaşıyor. Trump yardımı durdurduğunda Avrupalıların buna süre, kapasite, miktar ve istek açısından devam etmeleri sürpriz olur. Hadi adına barış demeyelim ama müzakere sürecine doğru yaklaşıyor. Bu muhtemelen uzun, zorlu, karmaşık, gitgelli, duygusal olarak yıpratıcı, sürprizlerle dolu ve tarafların epey zorlanacakları yaman değer tercihleri yapması gereken bir süreç olacak.

Trump Rusya-Ukrayna savaşının yıkıcı, maliyetli, gereksiz, önlenebilir, sürdürülemez, nükleer dahil riskli, kendi Başkan olsa başlamayacak ve görevi devraldığında da kısa sürede bitirebileceği bir şey olduğuna inanıyor. Bunlarda kendine özgü basitleştirme, abartı ve böbürlenmeler olsa da önemli oranda haklılık olabilir. Bu yazıda Trump'ın çatışmaya dönük politikası hakkında şartlı, sınırlı, iddiasız ve ürkek bazı tahminlerde bulunmaya çalışacağız. Aslında tahminden de önce Trump'ın pozisyon alması gerekebilecek "karar noktalarını"

belirləməyə çalışacağıız.

Bu savaş Trump'ın kampanya sırasında belki de hakkında en sık konuştuğu, pozisyonu en köşeli ve rakibinden farkını en çok belli ettiğı dış politika meselesi oldu. En azından başlangıçta en çok mesai harcadığı konu da bu olabilir.

Trump buraya para harcamak istemiyor. Ayrıca savaşı bitirip Rusya-ABD ilişkilerini düzeltmek ve geliştirmek ve orta uzun vadede Moskova'yı Çin'den uzaklaştırmak ister. 4 yılda bu yönde belki mesafe alabilir de ama bu hem kesin değil, hem de ancak bir dereceye kadar başarılı olabilir.

Putin ve Rus elitinde Batı'ya karşı güvensizlik, nefret ve hınç ciddi düzeyde. Trump en iyi ihtimalle ilişkideki kötüye gidişi durdurup diyalog kapılarını açabilir ama Moskova'nın savaş süresince Pekin, Tahran ve Pyongyang ile gelişen ilişkilerini zayıflatması sürpriz olur. Sonuçta Trump 4 yıl sonra yok. Ondan sonra ne olacağı bilinemez. Ayrıca Trump'la da hem savaş konusunda hem de genelde ne kadar uyum yakalanabileceğı meçhul.

Yeni başkanın dikkat etmesi gereken bir dizi ince konu var. Ve Trump da ayrıntılar hakkında bilgisiz, ilgisiz, özensiz ve aceleci olabiliyor. Yine de Trump savaşı durdurmak için büyük bir şans. Trump konu hakkında bir planı varsa da bunu açıklamadı. Ama kafasında hızlı bir ateşkes, herkesin mevcut olduğu noktada kalması, Ukrayna'nın toprak kayıplarını kabullenmesi, Ukrayna'nın uzun bir süre ve belki de ilelebet Nato üyeliğinin önünün kapanması gibi unsurlar içereceğini varsayabiliriz.

Bakalım Trump görevi devreler almaz ateşkes isteyecek ve bunda ısrar edecek mi? Hatta görevi devralmadan Ukrayna'ya Rusya'nın içini vurmaktan kaçınmasını telkin edecek mi? Ateşkes talebini dile getirdi diyelim, Rusya buna uymazsa tepkisi ne kadar sert ve hızlı olacak? Ayrıca Ukrayna'ya yardımı hemen kesecek ya da en azından bunu telaffuz edecek

mi?

Taraflar müzakere masasına daha güclü oturmak istedikləri için hem Trump'ın görevi devralmasına kadar geçen süre, hem de belki de ondan sonraki bir dönem riskli hamlelere, blöflere, yanlış anlamalara, tırmanmalara, kazalara, krizlere açık olabilir. Örneğin Putin müzakere masasına Kursk'u geri alıp onu karşı tarafın masada bir pazarlık unsuru olarak kullanmasını engellemek isteyecek. Yeteri kadar zamanı olursa bunu başarabilir de, halihazırda %40'ını geri aldı zaten. Ama önümüzdeki 2 ayda bu tam gerçekleşmezse Trump görevi aldığı anda bu konuda bir sıkıntı yaşanabilir.

Cephe gerisini vuran ve Rus askeri hareketlerini zorlaştıran Atacms füzeleri bu süreçte önemli bir faktör olabilir. Trump'ın savaşın nasıl sonlandırılacağına dair ortaya kaba bir çerçeve koyup koymamanın yanında vereceği önemli kararlardan biri de Rusya'nın içini vurma iznini hemen kaldırıp kaldırmayacağı ve Rusya'nın Kursk'u geri almasını sağlayacak şekilde ona zaman verip vermeyeceği olabilir.

Trump savaşı bitirmek istiyor elbette ama bir yandan da Ukrayna'nın onun görevi devralmasından sonra ciddi bir çözülme yaşamasının kendine içeride, uluslararası kamuoyunda ve belki tarih önünde eksi puan yazacağını da biliyordur. O yüzden Putin ne kadar ilerleyecekse o gelmeden yapmasını tercih eder. Putin'in müzakere masasına güçlü oturma ve bunu atacağı bazı askeri adımlarla sağlama isteği ile "ortağı " Trump'ın içeride "dükkanı Rusya'ya açıyor" görüntüsü vermek istememesi arasında bir denge kurması gerekecek.

Ukrayna halkında savaşla ilgili yorgunluk, bıkkınlık duygusu genel olarak söylenenden epey daha fazla olabilir. Bu arada savaşın en kısa zamanda bitmesini isteyen Ukraynalıların oranı ilk defa %50'yi aştı. Ülkedeki psikolojik ve siyasi ortam nedeniyle bu sayının aslında

gerçekte daha da yüksek olduğunu varsayabiliriz.

Trump hakkında iddialı kehanet yapmaya kalkanı “Allah taş yapar.” Yani yapmaz tabii ama 40 yıldır bazı temel sabitleri olsa da birçok şey karakterine, egosuna, en son kimle konuştuğuna ve o günkü moduna bağlı olan Trump ile ilgili “şunu yapacak bunu yapacak” demek biraz riskli.

Belki tahminden çok ya da önce doğru soruları sormaya çalışmak daha akıllıca: Rusya Ukrayna Savaşı ile ilgili şunlar sorulabilir: Trump görevi devralmadan taraflara içerikli mesajlar iletecek mi? Bundan bağımsız olarak taraflar o gelinceye kadar avantaj kazanmak için ne kadar riskli ve belki de olayları kontrolden çıkarma ihtimali olan hamleler yapacaklar? Trump geldiğinde hemen ateşkeste ısrar edecek mi? Kendi danışmanları, bürokrasisi, Kongre ile danışmak için zaman harcayacak mı? Avrupalı müttefiklerini savaş konusunda atacağı adımlarla ilgili ne kadar bilgilendirecek, onların öneri, çekince ve uyarılarını ne kadar dikkate alacak? Ateşkes, müzakere, çatışmanın dondurulması, esir takası, belki toprak alışverişi, anlaşmanın parametrelerinin genel çerçevesinin ortaya konması, mızıkçıların cezalandırılması ve bunun şekli, Ukrayna iç siyasetine ne kadar nasıl müdahale edebileceği (burada bir lider değişikliği için çaba harcayıp harcamayacağı), Rusya gerçekten ya da numaradan Trump’ın ortaya koyduğu çerçeveden memnun olmaz ve askeri olarak bastırırsa buna nasıl tepki vereceği gibi önemli sorular ve değişkenler olabilir.

Müzakerelerin önemli konularından biri Ukrayna’ya sağlanacak güvenlik garantisinin şekli ve türü olacak. NATO üyeliği kapısı tamamen kapatılacak mı, yoksa belli bir süre için mi ertelenecek ya da NATO üyeliği yerine ABD’nin ve belki bazı Avrupa ülkelerinin garantörlüğü mü söz konusu olacak olacak? Hatta belki askeri değilse bile siyasi olarak Çin gibi ülkeler de bu anlaşmaya taraf olabilirler. Ama tabii herkesin garantör olması bazen bu garantörlüğün içeri boşaltabilir de.

Silahtan arındırılmış bölgə olacaq mı? Ukrayna'nın sahib olabileceği silah sayısı ve türü sınırlanacak mı? Batı'nın Ukrayna'ya askeri yardımı devam edecek mi? Barış gücü, gözlemciler veya anlaşmada mutabık olunacak birçok noktayı kim nasıl denetleyecek? Taraflardan biri öbürünün anlaşmayı ihlal ettiğini düşünürse mekanizmalar ne olacak? NATO, Türkiye, Batı dışı önemli ülkeler bu anlaşmanın garantör ya da gözlemci ya da başka bir statüde parçası olacaklar mı? ABD NATO Avrupa ülkeleri ve Ukrayna Rusya'nın işgal ettiği ve ilhak edeceği toprakları Rus toprağı olarak tanıyacaklar mı? Rusya'ya yönelik ambargolar ve dondurulmuş rezervler vesaire kaldırılacak mı? Ne zaman, ne kadar, hangi hızda?

Trump'ın ekibinde eğilimi daha çok şahinliğe kayan bir çok aktör görev alabilme umudu ile Rusya-Ukrayna hakkında kendilerini onun çizgisine yakın pozisyonlara çektiler. Görevi devraldıktan sonra da en azından bir süre bu görüntüyü koruyacaklardır. Ancak olur da olaylar şimdi öngörülemez enteresan noktalara savrulursa o zaman Rusya aleyhine şahinliklerini çekmecedən hızla ve kolaylıkla çıkarabilirler. Trump'ın Rusya Ukrayna ile ilgili özel bir temsilci ataması sürpriz olmaz Aksi takdirde Trumpgillerin hiç güvenmediği Dışişleri Bakanlığı bürokrasisi ve eski (ya da belki de eskimeyen gizli) neokon Marco Rubio'ya bu süreçte önemli rol düşmesi söz konusu olur.

Ayrıca ABD iç siyasetine dalmak için yerimiz olmasa da şunu hatırlatmakta fayda var: Trump'ın zaferi görkemli olmakla beraber Kongre'nin iki kanatında da çok güçlü bir çoğunluğu yok. Temsilciler Meclisi'nde bıçak sırtında, Senato'da 3 avantajı var ama kendi partisinde onunla duruma ve konuya göre iş yapmaktan kaçınabilecek en az 4-5 senatör var. Eğer yönetim içi tartışmalar, skandallar, başta ekonomi olmak üzere başarısızlıklar ve kamuoyu yoklamalarında önemli düşüşler gerçekleşirse Kongre'de başta dış politika olmak üzere Rusya Ukrayna konusunda da Trump'ın işini zorlaştırabilecek küçük veya organize isyanlar yaşanabilir. Ayrıca Trump Ukrayna'yı çok umursamıyor ve onun toprak kaybının

önemsemiyor olsa da Rusya'nın kontrolsüz askeri ve siyasi kazanımlarının kendisi için içeride ve dışarıda eksi puan yazabileceğini de biliyor.

Rusya'nın ciddi kayıplar verdiği bu savaştan sonra Ukrayna'ya karşı tekrar savaşmak isteme ihtimali çok yüksek değil. Bırakın Avrupa'ya saldırıyı Rusya belki 10 yıl yaralarını sarmaya çalışacak. Ama tabii onun da Ukrayna'da varılan anlaşmanın dışında adımlar atılmayacağından emin olması gerekiyor. Trump varken bu olmayabilir ama ya ondan sonra? Ukrayna'nın ne tür ve ne kadar silahlanmasına izin verileceği, bunda hangi sınırlamalar olacağı, Ukrayna'ya 3. devletlerin silah satma ve asker göndermeleri hakkında ne tür ve hangi netlikte garantiler olacağı Moskova için önemli.

Trump'ın gelmesi savaşın son düzlüğe geldiği girildiği duygusunu arttırsa da uzun, çetin ve belki sık sık kesintiye uğrayabilecek bir müzakere süreci bizi ve tarafları bekliyor olabilir. Trump, "ben gonga basınca dans duracak" beklentisinde ise hayal kırıklığına uğrama ihtimali az değil. Bir kere Rusya genelde olanın aksine savaşın dondurulmasını değil elbette olabildiğince kendisi çıkarları doğrultusunda nihai olarak ve tekrar başlamayacak şekilde bitmesini tercih eder. Aslında aynı şey büyük ihtimalle Ukrayna halkı için de geçerlidir ama iki taraf da birbirinden emin olamayacak. "Ya karşı taraf güçlü olduğunu düşündüğünde, dünyanın ilgisi örneğin Orta Doğu ya da Uzak Doğu'da başka bir konuya odaklandığında tekrar bana saldırırsa ya da güvenliğimi tehdit edecek angajmanlara girerse" diye korkacak. Varılacak anlaşmanın bu ihtimalleri tamamen bertaraf etmese de olabildiğince minimize edecek şekilde dizayn edilmesi gerekecek. Bu da söylemesi kolay ama birbirine zıt çıkar, değer yargısı, algı, amaç vesaireye sahip tarafların kabul edebileceği ortak bir nokta bulmak hiç de kolay değil.

Trump akıllı olur ve ona karşı akıllı olunursa, 1) Ukrayna'yı savaşın yıkımından, daha fazla toprak kaybından, belki Zelenski'den ve Rusya'dan, 2) Avrupa'yı ekonomiden iç siyasete,

enerjiden üye devletlərarası uyuma vuran Ukrayna kəmburundan, 3)Rusya'yı şimdiye kadar iyi götürüyor olsa da iləlebet sürdüremeyeceği savaşı maddi, insani, manevi kaybından ve 4) ülkesini de Ukrayna savaşının birçok kişi tarafından henüz fark edilmeyen direk ve dolaylı jeo-stratejik maliyetinden kurtarabilir.

Trump'ın öngörülmezliği Putin için riskli. Trump dur dediğinde Putin durmazsa, Trump "çözüm budur" dediğinde Putin kabul etmezse Trump'ın çatışmayı tırmandırma riski az da olsa var. Dahası Trump bu noktaya belki çok hızlı bile gelebilir. Onun kısmen duygusal savrulmalar yaşayabilir biri olması Putin'in aklında tutacağı bir şey olmalı.